

דוח מחלה

על המגיד ממְזִיטְש, שהיה נכה ברגלו, אמר תלמידו המובהק רבי שניאור זלמן מְלָאָדִי, כי היה הַשְׁלָם באדם, וכי עליו נאמר: "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". לתמיהת חסידיו: הייתכן? והרי היה הוא בעל מום? השיב: ידוע כי האדם השלם מְנִיע עולמות בכל איבר שלו, בבחינת "חסד הוא זרוע ימין, וגבורה הוא זרוע שמאל", לפיכך גרר המגיד את רגלו השמאלית, שלא לעורר את מידת הגבורה בעולם.

מהו היחס בין שלמות לנכות? מיהו היפה ומיהו המכוער? היש משמעות לכאב? האם יכול הסבל להביא לגאולה? האם ניתן באמת לרפא גוף חולה? בשאלות כאלה ואחרות מתיימרת לעסוק התערוכה: **דוח מחלה – ייצוגים של גוף פגוע או חולה בעבודות של אומנים עכשוויים בישראל**, המוצגת בימים אלו בבאר שבע. בתערוכה מוצגות עבודות של תשעה עשר אומנים ואומניות ישראלים בני דורות שונים העוסקים בגוף הפגוע, החולה והלא מושלם, מתוך קירבה אישית, משפחתית או אנושית. חלק מהאומנים מתייחסים להיבטים החזותיים של המחלה, כמו צילומי נגעי הצרעת של אסי משולם או סדרת הצילומים של אריאלה שויד, שעברה כריתת שד. אחרים בוחרים להתמקד במאבק במחלה, באמצעי הריפוי ובהתמודדות עם השלכותיה, כמו סדרת האַקְוֶלִים 'סימנים מחשידים' של אברהם אילת, או מִיָּצֵג הוידאו של מוטי יפוח המראה ריקוד של רגלים הנתונות בהתקן אורטופודי. עבודות אחרות מתייחסות לחוויות האדם החולה, כמו הציורים ה'פסיכאדליים' של יורם קופרמינץ, או עבודותיו של יגאל תומרקין בעקבות דלקת קרום המוח שעבר. אומנים אחרים מתמקדים בסמליות המחלה ובמשמעותה הדתית, כמו גדמי עץ המְהַגְנִי של דן רייזר, דיוקנו של רבי אמנון ממגנצא (שחיבר את תפילת 'ונתנה תוקף' כשהוא כרות אברים) המופיע בציורו של יגאל תומרקין, או ההתכתבות של מספר אומנים דוגמת עיסאם אבו-שקרה ודוד גינתון עם סבלו של ישו הנוצרי.

אוצרי התערוכה מזכירים את ה body art בשנות השבעים, ואת העיסוק באחרות ב'שיח הפוסט מודרניסטי' של שנות התשעים. התערוכה כוללת גם עבודות שאינן מתייחסות באופן ישיר למחלה, אלא, בהקשר רחב יותר, ליחס בין גוף האדם לחיה ולמכונה - כמו היד והשריר ההופכים למברשת שיניים בעבודותו של אלי גור אריה - ולגוף האדם הנתון בסכנה תמידית - כמו ציורי השמן של רועי פיורסקי החושפים דימויים מבעיתים של הגוף האנושי, או הדימויים המופשטים לגוף האנושי השביר בעבודותיו הנפלאות של לארי אברמסון. מספר עבודות נוגעות ביופי האסטטי הקיים בעולם החולי, כמו צילומי חדר הניתוח של שמחה שירמן, ציורי תאי הגוף של אברהם אילת, או הגוף טפילי המתלבש על גבו של אדם אצל גור אריה. לתפיסה מצמררת זו של יופי היו השלכות הרסניות במאה העשרים בתפיסה הפיזית של המלחמה - ואין כאן מקום להאריך.

אני לא בטוח שהתערוכה אכן נוגעת לעומק בשאלות שהעלנו, אך ללא ספק היא מעניינת ומעלה חומר למחשבה. מבחינה אסתטית, יש שימצאו אותה 'דוחה' וקשה לצפייה, לטעמי, ההפך הוא הנכון.

התערוכה מוצגת באוניברסיטת בן-גוריון בבאר שבע, חלקה הראשון בבניין הספרייה והחלק השני בקומה התחתונה של בניין הסנאט.

אוצרי התערוכה: פרופ' חיים מאור והסטודנטיות בקורס אוצרות.

זמני פתיחה: ימים א-ה 19:45-8:30, יום שישי 12:45-8:30.

הכניסה חופשית.